

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 3.

Stockholm 30 Januari 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/1 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 " " " 3:50 1/4 " " " 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	---	--

Ebba Lind af Hageby †.

Dagspressen har meddelat underrättelse om att fru Ebba Lind af Hageby född Hierta afled den 22 januari i en ålder af nära 68 år.

En vacker lifsgärning har därmed afslutats, en lifsgärning, som i främsta rummet tjänat till den lidande mänsklighetens nytta, men hvilken äfven sträckt sig till arbetet för kvinnans sak. Att så skulle vara förhållandet var ju också helt naturligt, då fru Lind af Hageby var näst yngsta dotter till Lars Hierta, om hvilken en af hans minnestecknare sagt, att han för kvinnans rätt »inlagt större förtjänst än någon annan svensk man».

I nästan alla reformer inom lagstiftningen rörande kvinnan under 1850- och 60-talen hade Hierta tagit en framstående del.

Hans sträfvande på detta område gällde också höjandet af kvinnans bildning, och hvad under därför, att det var honom angeläget att gifva sina egna döttrar tillfälle att inhämta en större fond af kunskaper och bildning än hvad som vanligen kommo

särskildt fru Lind af Hageby beträffade, talade hon ännu under sina sista år med glädje och tacksamhet om de tre år hon deltog i studierna vid läro-

den tidens flickor till del. Särskildt gynnade blefvo i det afseendet hans bägge yngsta döttrar: jämte en grundlig kännedom om de moderna språken, fingo de äfven inhämta insikter i andra ämnen, bl. a. matematik och naturvetenskaper, hvori undervisning lämnades i den s. k. »Lärokurs för fruntimmer» af framstående lärare och vetenskapsmän, bl. a. rektor P. Siljeström och frih. A. Fock, något alldeles nytt på den tiden, och som väl närmast ansågs såsom ett försök. Försöket slog emellertid väl ut och ledde till grundandet af högre lärarinneseminariet.

Vår tids unga flickor, för hvilka kunskapens frukter stå fritt till buds, hafva svårt att föreställa sig den lärgirighet och det intresse, hvarmed lärokursens lärjungar begagnade tillfället att fördjupa sitt vetande. Hvad nu

kursen, och i synnerhet hade hon varit intresserad af de matematiska ämnena.

Men det var icke blott kärlek till kunskaper och bildning Hiertas döttrar insupit i hemmet, det var äfven intresse för social verksamhet, och först och sist för kvinnoemancipationen. Tidigt började också de bägge yngre systrarna taga del i en mängd allmännyttiga företag, bl. a. voro de med om att stiffta Bikupan och Stockholms Läsesalong.

Med brinnande intresse följde de äfven faderns kamp för den gifta kvinnans rätt på riksdagarna, där han alltifrån 1851 väckte motion efter motion för inskränkande af mannens målsmanskap öfver hustrun. Under denna kamp kom Hierta så småningom till den åsikten, att kvinnosaken icke kunde påräkna någon större framgång, förrän kvinnorna själfva tagit den om hand, en åsikt som senare tiders erfarenhet, och icke minst våra dagars, visat vara fullt riktig. Det var också denna tanke, som gaf anledning till stiftandet 1872 af *Föreningen för gift kvinnas eganderätt*, Sveriges första kvinnosaksförening, i hvars styrelse det kvinnliga elementet från början var i majoritet. Fru Lind af Hageby var en af de första styrelseledamöterna och blef 1888 föreningens sekreterare efter fru Ellen Ankarsvärd.

Samtidigt hade föreningen utvidgat sitt program och på detta upptagit jämte arbetet för den gifta kvinnans eganderätt äfven främjandet af andra reformer, som kunde bidraga till förbättrande af kvinnans ställning i samhället. Bland annat började föreningen lifligt arbeta dels för att kvinnor mer än dittills skulle begagna sin kommunala rösträtt dels för kvinnors inväljande i skolråd och fattigvårdsstyrelser.

I föreningens styrelse sutto på den tiden bl. a. amiralen frih. O. Stackelberg, som var ordförande, numera civilministern, grefve Hugo Hamilton, riksdagsmannen Adolf Hedin, samt på fruntimmersidan jämte fru Lind af Hageby hennes syster, fru Anna Hierta-Retzius, fru Ankarsvärd m. fl.

Det ställdes ganska stora fordringar på sekreteraren, men fru Lind af Hageby visade sig vara sin uppgift fullt vuxen, och hennes många förträffliga egenskaper, hennes stora organisationsförmåga, hennes praktiska blick, hennes levande intresse och stora offervillighet i ekonomiskt afseende, kommo här till sin fulla rätt.

Det var särskildt en sida af verksamheten, som bör intressera Dagnys läsare, hvarföre jag eignar den en större uppmärksamhet, den agitation föreningen dref bland kvinnor vid stadsfullmäktigevalen. Det var en ovanlig agitation, så till vida att den icke stod i något partis tjänst eller afsåg att få några vissa kandidater invalda, utan endast att väcka kvinnornas intresse för valen, att förmå de röstberättigade bland dem att begagna sin rösträtt. Hittills hade flertalet kvinnor, ehuru kvinnorna redan 1862 fått kommunal rösträtt, knappast haft reda på denna sin rättighet, än mindre utöfvat den; så hade 1880 af 3,522 kommunalt röst-

berättigade kvinnor i Stockholm endast 9 deltagit i stadsfullmäktigevalen. Det var dessa förhållanden föreningen ville ha ändrade, för att sedan så småningom kunna förvärfva ytterligare medborgerliga rättigheter för kvinnorna — redan på den tiden hägrade den politiska rösträtten som det yttersta målet.

Det uppgjordes en verklig fälttågsplan. Visserligen var fru Lind af Hageby icke ensam ledare af den samma, men alla trådarna löpte samman i hennes händer, och alla, som hafva någon erfarenhet af föreningsväsende, känna till att den drygaste delen af arbetet inom en förening vid alla kritiska tillfällen tillfaller en nitisk och skicklig sekreterare. För öfrigt var hennes eleganta hem hufvudkvarteret, där höllos talrika möten, vid hvilka planen diskuterades och uppgjordes, och där inrättades äfven en formlig skrifbyrå, där unga damer i flera dagar från morgon till kväll voro sysselsatta med skrifarbete. Ty de kommunalt röstberättigade kvinnorna måste först och främst under rättas om sina rättigheter och skyldigheter och uppmanas att deltaga i valen. Detta skedde i tryckta cirkulär, där dessutom meddelades upplysningar om allt hvad som vore att iakttaga vid valen, så t. ex. om vallokaler och valtider, formulär till fullmakt etc. (Detta var så mycket mer nödvändigt, som tidningarna på den tiden voro ytterst sparsamma med dylika upplysningar).

Cirkulären skickades pr post till Stockholms röstberättigade kvinnor (dessas antal uppgick år 1887 till omkring 4,800 och deras röstetal till öfver 62,000). Deras namn och adresser hade förut afskrifvits ur hufvudstadens röstlängder. Men icke nog därmed: en centralt belägen valbyrå inrättades, i hvilken i 14 dagar, tiden närmast före och under valen, medlemmar af fru Lind af Hagebys stab turade om att tjänstgöra från kl. 9 f. m. — 9 e. m. och meddela nödiga upplysningar åt röstberättigade kvinnor, hvilka äfven talrikt anlätade byrån.

För att riktigt kunna bedöma svårigheterna vid detta arbete, bör man veta, att en dylik valagitation på den tiden var något nytt bland kvinnorna och äfven bland männen föga begagnadt. Så t. ex. kommer undertecknad särskildt ihåg, hvilket oändligt besvär det kostade att få en korrekt affattning af de cirkulär, som utskickades, och hur många gånger de ändrades, innan de godkändes af föreningens jurister. Men mödan blef belönad, då resultatet af ansträngningarna blef bekant. Icke mindre än 462 kvinnor med sammanlagdt 10,200 röster hade deltagit i valen, siffror, som knappast under senare tider öfverträffats.

Länge fick dock icke Föreningen för gift kvinnas eganderätt behålla sin nitiska och högt värderade sekreterare. Hon lämnade sin post år 1889, sedan hon året förut drabbats af förlusten af sin make, kapten August Lind af Hageby. Äktenskapet hade varit ovanligt lyckligt, men fru Lind af Hageby hörde ej till de kvinnor, som låta sig nedslås och förkrossas af sorgen, eller som den gör bittra och egoistiska, utan

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

i stället till dem, som den luttrar och förädlar och som genom pröfningarna lära sig att ändå mer ömma för andras sorger och lidanden. Under mannens långa och plågsamma sjukdom hade makarna ofta talat om de många sjuka och lidande fattiga, hvilka ej kunna få den lindring, som en omsorgsfull vård, tjänlig föda, bekvämlighet etc. bereda i ekonomiskt afseende lyckligt lottade sjuka, utan hvilka i stället få lida brist på äfven det allra nödvändigaste.

Redan samma år mannen dött, stiftade fru Lind af Hageby *Föreningen för sjukvård i fattiga hem*, och det var åt denna förening hon egnade sina bästa krafter under den återstående delen af sitt lif.

Föreningens syfte är, att medelst tränade sköterskor i hemmen vårda fattiga sjuka, som icke kunna föras till sjukhus eller för olika orsakers skull hällre böra stanna i sitt hem. Så t. ex. är det ju ofta af betydelse för det fattiga hemmet, att modern äfven som sjuk stannar i detsamma. Föres hon bort, drifves kanske mannen till krogen och barnen blifva lämnade utan tillsyn. Kan hon däremot ligga kvar i hemmet och en eller par gånger om dagen få tillsyn och vård af en sköterska, som samtidigt ordnar litet i det fattiga hemmet, kan detta sammanhållas och räddas från mycket elände.

Föreningen, hvars verksamhet under dess snart 20-åriga tillvaro, har varit förlagd hufvudsakligen till Adolf Fredriks och Johannis församlingar, har inredt ett sjuksköterskehem med tre ordinarie sjuksköterskor; dessa besöka dagligen och lämna vård i hemmen åt fattiga sjuka, hvilka i allmänhet anmälts af distrikts- eller andra läkare. Dessa sjuka erhålla utom skötsel nödiga sjukvårdsartiklar och få dessutom, då det är nödvändigt, till låns kuddar, linne, filter o. dyl. Dessutom få de mat, som tillagas på sjuksköterskehemmet. Antalet patienter, som på detta sätt fått hjälp och vård af föreningen, har vanligtvis uppgått till mellan 300 och 400 om året — hvilket ju för tjugu år ger en ganska ansenlig slutsumma. I medeltal har hvarje patient vårdats i fem veckor. Och antalet matportioner, som utdelats från sjuksköterskehemmet, har somliga år stigit till öfver 10,000. Detta

är ju siffror, som tala. Utom de sjuka, som vårdas hemma hos sig, är det en del patienter som i sjuksköterskehemmet få sår och andra yttre skador omskötta, så barn, som bränt sig, en mängd äldre personer med bensår, ett ondt, som är särdeles vanligt bland de fattiga.

Äfven på andra sätt har föreningen varit till hjälp och lindring för fattiga sjuka. Flere somrar har den sålunda varit i stånd att sända patienter till någon brunnsort.

Föreningen för sjukvård i fattiga hem var den första i sitt slag i Sverige, och har sedan tjänat till mönster för flere liknande föreningar, och numera verkar sådana i Stockholms flesta församlingar.

Fru Lind af Hageby, som stiftat och organiserat föreningen, var ända till sin död icke allenast dess ordförande och skattmästare, utan äfven själen i densamma. Hon ägnade den ett aldrig svikande intresse och omtanke, följde och öfvervakade själf alla detaljer i arbetet och sörjde frikostigt för dess ekonomiska bestånd. Hon skydde inga utgifter, då det gällde de sjukas eller deras sköterskors bästa.

Hennes välgörenhet var äfven på andra områden mycket stor, och sällan torde någon förgäfvos vädjat till henne om understöd. Hennes intresse och hjälpsamhet räckte till både för enskilda nödställda och allmännyttiga företag.

Sina sista år tillbragte fru Lind af Hageby i stor tillbakadragenhet. Hon, som gjort så mycket för de sjuka och lidande, fick själf i årtal lefva en sjuklings glädjefattiga lif. Denna pröfning bar hon med stor undergifvenhet; aldrig hörde man henne klaga eller visa otålighet; hennes milda och älskliga väsen var oförändradt detsamma; när hennes krafter det tillät, var hon glad att se sina vänner omkring sig och deltog varmt i deras intressen, liksom hon alltjämt med vaket sinne följde händelserna i den yttre världen.

Och när slutligen döden kom, hälsade hon den som en befriare och insomnade lugnt och fridfullt, sörjd och saknad af många, som ständigt skola välsigna minnet af denna ädla personlighet.

MARIA CEDERSCHIÖLD.

Kooperationen.

Ett socialt arbetsområde för kvinnan.

I.

Från kvinnorörelsens motståndare hör man ofta som skäl mot dess berättigande anföras, att den försvagar kvinnornas intresse för hem och barn. Hur ofta ha ej, t. ex. på tal om kvinnans rösträtt, slagorden »äktenskapsfrekvensen kommer att minska» eller »hemmen skulle förstöras» mött oss i umgänges-

lifvet liksom i pressen! Kooperationens historia ger oss ett slående bevis på att kvinnorörelsen tvärtom kan utveckla hos kvinnorna omsorgen om det egna hemmet och ge deras intresse och arbete för detta en ny riktning, en djupare innebörd.

I Kooperationens äldsta tider togo kvinnorna i all-

mänhet ingen aktiv del i rörelsen, ehuru särskildt konsumtionskooperationen då liksom nu borde ha intresserat dem just som husmödrar. Det var utslutande män, som år 1844 skapade den ryktbara konsumtionsföreningen i Rochdale, hvilken sedan tagits till mönster för de tusende föreningarna i England och sålunda grundlagt deras alltjämt växande betydelse. Det var en präst, som efter dansk-tyska krigets slut omplanterade de kooperativa idéerna i dansk jordmån, där de växte och utvecklade sig så, att rörelsen i Danmark, särskildt hvad landtmannakooperationen beträffar, saknar motstycke i något annat land. Och så har det varit öfverallt i de länder, där kooperationen fått fotfäste, åtminstone intill de senaste tiderna.

Det finns till och med än i dag kooperatörer, som anse kvinnornas deltagande i rörelsen tämligen onödigt. Naturligtvis, menar man, böra de vara trogna kunder i den konsumtionsförening mannen tillhör, men för öfrigt ej befatta sig med föreningen, på sin höjd deltaga i ett agitationsarbete för att få andra kvinnor att bli goda köpare. Samma uppfattning gör sig här gällande som på så många andra områden, där kvinnorna arbeta på att få medbestämmanderätt. Man glömmer, att de vilja få inflytande på områden, där de just som kvinnor ha insatser att göra, intressen att bevaka, områden, där de i äldre tider under andra förhållanden hade en bestämmanderätt, som de nu sakna.

Kooperationen har sitt ursprung i den industriella revolutionen, skaparen af våra dagars många samhällsproblem. Under äldre tider hade den knappt något berättigande. Det är tydligt, att en rörelse, som afser att tillvarataga konsumenternas intressen, måste ha till utgångspunkt en förefintlig intresse motsats mellan producenter och konsumenter, en motsats, som fordom ej existerade. Vi bortse här från den kooperation, som afser att organisera yrkesarbetare som producenter i afsikt att skaffa dem företagarevinsten inom industrien — en kooperation, som, i stort sedt, icke lyckats i nämnvärd grad realisera sitt program — liksom från den mera lyckosamma kooperationen bland landtmännen för förädling och afsättning af jordbruksalster.

Under familjehushållningens tider, hvilka på sina håll i viss mån fortsatts in i våra dagar, tillverkades i hemmen nästan all den föda, de kläder, husgeråd m. m., som behöfdes af familjens medlemmar. De, som framställde råprodukterna, de, som förädlade dem och de, som använde dem, voro i allmänhet samma personer eller personer med samma intresse för familjens bästa. På den tiden hade, som ofta påpekats, hustrurna i vårt gamla Sverige ett vida större arbetsfält än senare, när industrialismen beröfvade dem det ena området efter det andra.

Hvad nu bestämmanderätten öfver hushållets angelägenheter beträffar, invänder man, att den nu är lika stor som förut. Hustrurna ha ju i regeln rätt att köpa in varor till hemmen. De få välja hvad de

vilja och hvar de vilja inom gränserna för familjens ekonomiska bärkraft. Ingen påtvingar dem något, som de ej vilja ha eller hvars pris de ej vilja betala. Konkurrenten, menar man, sörjer för varornas goda kvalitet och rimliga pris. Detta påstående har en viss sanning, om man anser, att det nuvarande systemet af varuförmedling mellan producenter och konsumenter är det bästa tänkbara eller i alla händelser det enda möjliga. Men det är detta, som kooperatörerna bestrida, och det är i arbetet för att sätta ett annat system i stället, som kvinnorna behöfvas likaväl som männen.

Många anse ett sådant arbete öfverflödigt och finna allt bra som det är. I de större städerna kan man, åtminstone inom vissa samhällslager, få snart sagdt allt hvad man vill hemskickadt en kort stund efter en telefonbeställning. Är man missnöjd med en vara, så är det ju bara att nästa gång vända sig till en annan handlande. Och handlande af alla slag finnas i massa öfverallt. Oftast kräfvdes ej heller kontant betalning. Man betalar, när man finner det lämpligt för en själf.

Det kan ej nekas till att detta sätt att skaffa sig hvad man behöfver af livets nödtrift och äfven af dess lyx måste tilltala människors bekvämlighet. Förefalla varorna dyra i dessa prisstegringarnas tider, så knotar man visserligen, men fortsätter som vanligt, som ingenting vore att göra därät. Man kan ju inte bedöma, om dessa prisstegringar äro naturliga eller ej. Allmänheten står absolut främmande för allt, som står i samband med tillverkningen och förmedlingen af de varor den köper. Den känner oftast ej, hvarifrån dessa varor komma, ännu mindre de många vägar de passerat från produktionsorten till detaljhandlaren. Konsumenterna ha förlorat all makt öfver de grundläggande faktorerna till prisbildningen. Handeln, hvars uppgift skulle vara att tillfredsställa allmänhetens varubehof, har i stället blifvit i första rummet ett medel att skaffa vinst åt enskilda, hvarvid begäret att tillskanska sig största möjliga profit regleras af konkurrenten. Inom de branscher eller på de platser, där konkurrenten af en eller annan orsak är svag, behärska handelsmännen hela situationen och utnyttja den oftast så långt sig göra låter. Handelsyrket, här taget i vidaste bemärkelse såsom omfattande handel med både varor och värdepapper en gros och i detalj, har genom möjligheten att utan större arbete skaffa sig pengar, att genom lyckade spekulationer bli rik, blifvit en lockelse för massor af människor, som kämpa med hvarandra inbördes liksom med allmänheten för att komma till de »utvaldas» krets, till dem, som lyckats. Om deras verksamhet tillfredsställer ett behof eller ej, intresserar dem ej i annat hänseende än den större eller mindre möjligheten att »tjäna pengar». Äfven områden, där otaliga andra förmedla varudistributionen, draga till sig nya skaror af affärsmän, som hoppas kunna undantränga andra och på så sätt slå sig igenom.

Så har handelsmännens grupp, grosshandlare, agenter, detaljhandlare m. fl. allt mer vuxit, i vårt land som i andra, i städerna som på landsbygden. Det gäller storstäder som Berlin, där hvar 4:de eller 5:te vuxen man är en handlande; det gäller vår egen glest befolkade landsbygd, där deras växande antal ger anledning till länsstyrelsernas officiellt uttalade farhågor.

Det är klart, att varornas gång genom dessa många mellanhänder måste i hög grad fördyra dem. Handelsmännen skola ju alla lefva på denna förmedling. De vilja dessutom få så stor vinst som möjligt, och allmänheten får betala.

Men det är inte bara varornas pris, som röner inflytande af denna profitjakt, det är äfven deras kvalitet. Otaliga äro de förfalskningar, för hvilka våra lifsförnödenheter utsättas, framför allt de, som säljas i bodar, som frekventeras af de breda lagren. Att t. ex. använda falska ursprungsbeteckningar anses inom affärsvärlden ej som det minsta ohederligt. Uttrycket »affär är affär» får täcka många handlingar, som för utomstående te sig som otillbörliga. Vi ha i somliga afseenden blifvit ganska härdade. Hvem tror t. ex. utan vidare, hvad en handlande säger om sina varor och priser i annonser och cirkulär? Men vi bli ibland förvånade, när vi göra en kontrollvågning och mätning af hemskickade varor eller en laboratorieundersökning af en eller annan vara.

Den vidt utgrenade kredithandeln tyckes ju blott vara i kundernas intresse. Dess motarbetande är dock, ej blott ur kooperativ synpunkt, af största betydelse för konsumenterna. Såsom ofta framhållits, utgör krediten en lockelse att lefva öfver sina tillgångar och för moraliskt och ekonomiskt svaga människor en frestelse att ej fullgöra sina förbindelser. Kooperationen bekämpar creditsystemet ur rättvisans synpunkt. Den skuldsatta kunden kommer i beroende af sin leverantör. Han får hålla till godo med dåliga varor och höga pris, utan att våga kritisera dem. I sista hand får så den ordentligt betalande allmänheten hålla handlandena skadeslösa för de förluster de ej sällan nödgas göra genom den lämnade krediten.

Gentemot hela detta system eller snarare brist på system sätter Kooperationen upp följande principer: Produktionen skall regleras af *konsumenternas behof* och stå under deras *kontroll*. Varudistributionen skall förmedlas genom *direkt samverkan mellan producenter och konsumenter* med användning af det antal personer, som är oundgängligen behöfligt. *Mellanhänder i öfrigt skola bort* och hänvisas till produktivt arbete. *Handelsvinsten och creditsystemet skola afskaffas*. Med andra ord: Kooperationen vill få det nuvarande tillståndet af kaos inom affärsvärlden, där hvar och en sträfvar efter att på andras bekostnad rycka till sig en så stor bit som möjligt af detta lifvets goda, ersatt med ett

i ekonomiskt hänseende ordnad samhäll, där producenter och konsumenter direkt samverka till bådast bästa, ett återinförande således af den gamla familjehushållningen i moderniserad form.

För att nå detta mål arbetar den kooperativa rörelsen genom att inom det nuvarande samhällets ram så småningom förverkliga framtidsidealet genom bildandet af konsumtionsföreningar. Medlemmarna i dessa föreningar få en del af varudistributionen i sin hand. Till börja med ersättas sålunda vissa detaljhandlare, så småningom allt flera, allt eftersom föreningen utvecklar sig. Genom direkt förbindelse med producenter undvikas, så vidt möjligt, mellanhänder. När föreningen blifvit stark nog, börjar den så småningom tillverka varor själf, antingen blott för medlemmarnas behof eller, i förbund med andra konsumtionsföreningar, för hela landets kooperatörer. Då är den en god bit på vägen mot framtidsmålet.

Det är sålunda genom rent praktiska företag, som de kooperativa principerna i första rummet realiserar, företag, som för den utomstående kunna te sig som vanliga affärsföretag. Den förenkling af varudistributionen, som Kooperationen innebär, tillför ju medlemmarna i en välskött förening ekonomiska fördelar liksom aktieägarna i ett bolag. Men den vinst, som uppstår i en kooperativ affär, är dock af helt annat slag än ett vanligt företags. Under det i det senare handelsvinsten utgår som ränta på kapital och som företagarevinst, är vinsten i ett kooperativt företag egentligen ingen vinst alls, utan en besparing af hvad som betalats för mycket, hvilken återlämnas till medlemmarna, när man kunnat konstatera dess storlek. Ty hvad som framför allt karakteriserar en konsumtionsförening och är kriteriet på att den är en kooperativ organisation, är, att den utdelar det öfverskott, som uppstår till medlemmarna, i förhållande till deras i föreningens affär gjorda inköp. På så sätt afskaffas faktiskt handelsvinsten i vanlig bemärkelse. Den privata affärsverksamhetens öfriga fransidor äro äfven utslutna. Det ligger i allas intresse, att hederliga grundsatser följas. Ingen har nytta af att någon bedrages eller uppskörtas. Affärens ägare och kunder äro ju samma personer.

Möjligheten att realisera Kooperationens program har redan praktiskt visats mångenstädes i utlandet, framför andra i England, Danmark, Schweiz och Tyskland. Äfven i vårt land, där den kooperativa rörelsen är jämförelsevis ny, börjar den nu ta starkare fart och har redan resultat att uppvisa, ehuru ej jämförliga med utlandets.

Den del, kvinnorna tagit i Kooperationens utveckling inom och utom vårt land, skall bli föremål för ett par följande artiklar.

ANNA BRITA BERGSTRAND.

Ju större spridning

Dagny erhåller, med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgivning.

Ina Rogberg: Förbjuder bibeln kvinnan det offentliga ordet?

I distribution hos tidskriften Hvita Bandets expedition. 1907.

Man skulle verkligen kunna tro, om man hade anlag för optimism, att en dylik skrift på sin höjd kunnat fylla en lucka i vår litteratur för cirka 50 år sedan, men att den i våra upplysta tider måste vara absolut obehöflig. Men den, som har en smula inblick i de religiösa kretsarnas, eller, rättare sagdt, i de af den moderna ortodoxt pietetiska andan färgade kretsarnas ställning till kvinnosaken, vet att intet upplysningssträfvande där kan betraktas som onödigt. De illusioner jag en gång hyst, om att man äfven där börjat följa med sin tid, ha så småningom skingrats, dels genom de erfarenheter jag gjort i konservativare landsorter såsom föredragshållare i ämnet »Kvinnan i den äldsta kristna kyrkan» och dels genom »Forsamlingsbladets» (organ för Sällskapet för kyrklig självård) fejd mot den kvinnliga rösträttsrörelsen. Lysande undantag, som jag med stor glädje och tacksamhet minnes, vill jag här inte närmare ingå på; hvad som allvarligen behöfver konstateras, är, att de ortodoxt pietetiska männen ännu alltjämt, när det gäller kvinnofrågan (såväl som sedlighetsfrågan och öfriga sociala frågor), i mycket ringa grad förstått kristendomens bud att skicka sig efter tiden» och »vara allom allt». Den självviska individualism, för hvilken den egna personlighetens frälsning är allt, har hos många kristna alstrat en konservatism, som kommit allmänheten att sätta likhetstecken mellan kristendom och ett lojt fasthållande vid status quo. Inte minst när det gäller kvinnofrågan har den privata bekvämlighetssynpunkten alltför länge fått vara den bestämmande — den, som ställer kvinnan i ansvarslöshetens och mannen i »beskyddarens» tryggade positioner. Så mycket bekvämare för dylika kretsar, att man här kunnat åbe-

ropa sig på bibelspråk, äfven om dessa språk tydligen bevisats vara kvarlevor af judiska och hedniska elementer, insprängda i den kristna lifsåskådningen.

Det är af ofvanstående grunder, som vi med tacksamhet kunna mottaga Ina Rogbergs ofvan citerade skrift. Jag gör det så mycket hellre som förf. på annan väg, med anlitande af språkliga och exegetiska studier kommer till samma resultat, hvartill moderna tyska vetenskapsmän kommit på kyrkohistorisk väg, såsom jag i en uppsats i »Nya nutidsfrågor» påvisat. Fröken Rogberg genomgår först de många fall bibeln meddelar om offentligt uppträdande af kvinnor och kommer slutligen in på Pauli ställning till saken och hans ryktbara »kvinnan tige», hvilket tolkas i full öfvensstämmelse med den nyaste forskningen. De olikheter (afvikelser från grundtexten?) den senaste svenska öfversättningen af Nya testamentet just i hit hörande frågor företer från tyska, franska och engelska dito, äro tydligt påpekade och hela framställningen vittnar om allvarligt studium. Förf:s bibeltrohet, som närmar sig den äldre bibelkritikens mera konservativa ståndpunkt (hon räknar exempelvis pastoralbrevet till Pauli egna skrifter), har delvis försvarat uppgiften för henne, men å andra sidan kan hon just från denna ståndpunkt verka så mycket mera öfvertygande på »de stilla i landena», dem hon vill befria från »människors ok», för att tala i biblisk stil. I dylika kretsar kommer den lilla skriften med dess enkla, varma och värdiga språk helt säkert också att verka som en befrielse, när den leder fram till slutsatsen, att:

»Kvinnans rätt till det offentliga ordet i ett rent syfte och en värdig form förnekar inte bibeln; den stadfäster i stället denna rätt genom heliga förebilder, profetisk förutsägelse och apostolisk förordning.»

L. W—M.

Kvinnliga polisassistenter i Stockholm.

Af Stockholms stadsfullmäktige har för år 1908 beviljats ett anslag af 5,100 kr. till anställande af kvinnliga polisassistenter, hvilket måste betraktas både såsom en fördel för af polisen omhändertagna kvinnor och som en framgång för sträfvandet att tillvarataga den kvinnliga förmågan på nya arbetsfält. På sista tiden har från flera håll visats stort intresse för kvinnliga polisassistenter, till stor del beroende på de goda resultaten därmed i Amerika samt det framgångsrika arbete i polisens tjänst, som i Stuttgart utförts af den kända syster Henny Arendt.

Anslaget till kvinnliga polisassistenter i Stockholm

har tillkommit med anledning af en af red. v. Koch i april 1907 väckt motion i Stockholms stadsfullmäktige. Denna motion, som afsåg kvinnors anställande i polisens tjänst, såväl i allmänhet som ock vid prostitutionsafdelningen, väckte, hvad denna senare afdelning beträffar, motstånd från åtskilligt kvinnohåll.

»Hvita Bandet» ingaf genom sin centralstyrelse en skrifvelse till Stockholms stadsfullmäktige, däri de varmt förordade bifall till red. v. Kochs motion, men samtidigt på det allvarligaste protesterade mot den kvinnliga polisens användande vid prostitutionsafdelningen. Sammaledes

gjorde den s. k. »kvinnokommittén af den 5:te februari». Kvinnliga medlemmar af Svenska Federationsafdelningens styrelse anhöllo äfven hos stadsfullmäktige, att herr v. Kochs motion, såvidt det rörde anställande af kvinnliga assistenter vid prostitutionsafdelningen, måtte lämnas utan afseende. I denna senare skrifvelse instämde ett 40-tal i Stockholm bosatta lärarinnor, författarinnor, kvinnliga läkare och konstnärer m. fl. Svenska kvinnornas Nationalförbund hemställde äfven till hrr stadsfullmäktige, att försöken till kvinnliga polisbiträden för närvarande måtte begränsas till den s. k. detektiva afdelningen (för att tjänstgöra vid undersökning och förhör med kvinnor).

Dessa från skilda håll afgifna protester afse, såsom lätt är att inse, reglementeringen såsom system, och man ansåg, att anställandet af kvinnor vid prostitutionsafdelningen skulle ytterligare stödja detsamma. I tanke att en önskad systemförändring kunde komma att förhindras eller fördröjas säger med allt fog fru Anna Höjer i Sv. Dagbl. d. 12/6 07 med anledning af denna sak: »Kunde det ej inträffa, att man läte en systemförändring tills vidare anstå, när nu kvinnor vore anställda vid byrån, när nu systemet tillämpades så humant, när nu räddningsarbetet bedrefves parallellt med den öfriga verksamheten? Man kunde ju se tiden an». Kvinnorna uttalade sig för anstånd med frågans upptagande hvad prostitutionsafdelningen beträffade, tills den af k. m:t för flera år tillbaka tillsatta reglementeringskommittén aflämnat sitt betänkande. Under ett nytt system, fotadt på andra grunder, är det däremot mycket troligt det skulle visa sig lämpligt anställa kvinnor.

Att därför kalla dessa inlägg för »missriktad kvinnlig agitation», som Social Tidskrift gör i sitt 10:e häfte 07, måste betecknas som en ej opartisk framställning af förhållandena.

Nationalförbundets skrifvelse innehöll förutom afstånds-tagandet från kvinnors anställande vid prostitutionsafdelningen — i likhet med de öfriga inläggen — äfven ett

påpekande af att den af polismästaren och beredningsutskottet föreslagna anslagssumman af 3,900 kr. var allt för knappt tilltagen. Enligt polismästarens förslag skulle af denna summa utgå 1,500 kr. till ett kvinnligt biträde å detektiva afdelningen och återstoden 2,400 användas till aflönande af 3 å 4 kvinnor vid distriktpolisens. På hvar och en alltså 8- å 600 kr. Med dylik aflöning kunde man omöjligt erhålla kvalificerade kvinnor och endast af sådana torde verkligt gagn kunna väntas.

Det är därför glädjande, att red. v. Koch, då frågan afgjordes i stadsfullmäktige, kunde framdrifva en ökning af beloppet till 5,100 kr., hvarvid åtminstone ingen aflöning torde komma att understiga 1,000 kr.

Man kan alltså nu hoppas, att lämpliga kvinnor komma att anställas i polisens tjänst, men på samma gång måste man uttala den önskan, att detta anslag ej måtte blifva användt vid prostitutionsafdelningen, hvarigenom det omvistade systemet med en reglementering skulle få sina brister öferskylda och den uppfattningen kunna slås fast hos lagstiftare och allmänhet, att allt är bra som det är.

Däremot är det alldeles visst, att mången byråskrifven kvinna skulle vilja komma ifrån sin inkomstkälla, om en hjälpande hand räcktes ut. Af det nya system, som kan komma att efterfölja det nuvarande, hoppas man ju icke endast, att det skall vara mer rättvist och humant i sig själf, utan äfven att det skall lättare kunna samarbeta med arbetsförmedlingsverksamhet och skyddande hem (framför allt förlagda på landet och förenade med arbete i jorden). Vile emellertid samhället gifva anslag till sådan verksamhet för att hjälpa oskyddade kvinnor med eller utan barn — nog finnes det krafter, som ville utföra arbetet. Detta arbete, kunde ju stå i någon förbindelse med äfven den nuvarande reglementeringsbyrån — såsom ju Frälsningsarmén nu också gör — men att sådant arbete ställdes i *byråns tjänst* detta särskildt anse vi icke endast onaturligt utan äfven bidragande till att förhindra systemets omändring.

ANNA LINDHAGEN.

ADA NILSSON.

C. S. A:s representantmöte. Fredagen den 24 januari ägde C. S. A:s första representantmöte för året rum i K. F. U. K:s lilla sal. Efter ett sakrikt inledningsanförande af fröken G. Meyerson öfver ämnet: Hvad kan göras för att motverka det industriella arbetets vådor för kvinnorna? vidtog en diskussion, som snart nog utmynade i ett dryftande af frågan om förbudslagstiftning för kvinnor i nattarbete. Med anslutning till Bernkonventionens i detta afseende fattade beslut pläderade hr von Koch ifrigt för denna sak, särskildt påpekande den stora vikten af att Sverige ginge med på detta första steg mot en internationell lagstiftning. Han uttalade sin förväning öfver det motstånd saken rönt från

kvinnohåll, särskildt, som bekant, från Fredrika-Bremerförbundet.

Herr von Koch bemöttes i ett förträffligt anförande af herr Alexandersson, medlem af yrkesfarekommittén, gående ut på, att han icke insåge lämpligheten af just denna internationella lagstiftning.

Fröknarna Anna Lindhagen, Thorstenson och Helin replikerade äfvenledes hr von Koch.

Dr Bratt sade sig önskat kunna belysa ämnet ur läkarevetenskaplig synpunkt, men som frågan saknade utredning i detta afseende, ansåg han den ännu böra hvilas.

Diskussionen afslutades icke genom något gemensamt uttalande.

”Kvinnornas ansvars känsla”.

Under denna rubrik har en af deltagarinnorna i Gäflemötet ansett sig förpliktad att taga till ordet i kvinnornas rösträttsfråga. Artikeln har förekommit i Stockholms Dagblad för den 24 januari.

Kritiserande den ställning kvinnorna genom Gäfles-resolutionen intagit gent emot regeringen, frågar förf., om de förstå, att det är skillnad på att demonstrera för rösträtt, när tiden är mogen (!) och att protestera mot regeringens vägran att vid denna riksdag framlägga proposition om densamma.

Författarinnan framhåller därefter, att kvinnorna genom denna protest ställer sig i den yttersta vänsterns tjänst, som icke skulle önska något högre än att använda kvinnans rösträtt som »murbräcka» mot det hvilande rösträttsförslaget.

Detta är hufvudpunkten, som hon kommer till. Kvinnorna få icke protestera, därför att vänstern skulle komma att använda deras sak som ett medel i kampen för sina intressen. Det är *den* ansvars känslan hon vill väcka hos kvinnorna.

Förf. begär mycket af kvinnorna. Hon begär att de, efter det intensiva arbete, som bedrifvits, efter den entusiasm, som burit framåt, och efter alla de krafter, som utnyttjats, skulle tåga stilla, när den afgörande stunden kom. Och hvad skulle hafva vunnits därigenom i afseende på vänsterns möjliga afsigt att använda frågan för sina syften?

Tror förf. verkligen, att de politiska partierna i Sverige, vare sig det är »yttersta vänstern» eller något af de andra, äro så litet vakna för sina intressen, att de, som i detta fall, skulle behöfva ett direkt protestuttalande från kvinnornas sida, för att få ögonen öppna för att här är något, som man kan begagna sig af, om så behöfves. Den som endast något litet följer med det politiska lifvet får nog ganska snart

klart för sig, att det ofta är mycket fina, nästan osynliga trådar, som tagas med i ränningen af partiintressenas väf, och att det icke endast är de grofva inslagen. Den kvinnliga rösträttsrörelsen har genom själfva sin utveckling nu kommit så långt, att den, äfven om den icke genom sina ledare skulle göra ett direkt uttalande, som här en protest mot regeringen, dock är en faktor, som i det politiska spelet nog kommer att användas både af det ena och det andra partiet — om det lämpar sig för detsamma. Vi anse detta vara ett förhållande, som icke behöfver vidare påpekas. Utan att ingå på öfriga motskäl, fråga vi då: hvad hade kvinnorna utträttat med att tåga i ett för dem så viktigt ögonblick, som det nuvarande?

Oss tyckes, att svaret endast kan blifva ett: kvinnornas ansvars känsla mot dem själfva måste med nödvändighet drifva dem till att, i den stund, då de skjutas åt sidan, just då utredningen af deras fråga föreligger så godt som färdig, kraftigt protestera mot ett sådant tillvägagående, samt att de icke kunna känna sig ansvariga för huru partier, *utanför* hvilka de ställt sig, komma att begagna sig af deras rösträttsfråga.

Förf:s slutliga uppmaning, att om kvinnorna icke kunna samlas i en »måttfull» rösträttskamp, de borde bilda partier efter olika politisk ståndpunkt och såmedelst följa sin öfvertygelse, står i en förunderlig samklang med de uppmaningar, som därtill kommit just från vänsterhall. Att uppmaningen nu kommer ur kvinnornas eget led, vilja vi hoppas, är ett enastående fall. Blott genom sammanhållning hafva vi kunnat föra fram vår sak dit, där den nu står, och *nu* är säkerligen icke rätta tiden att låta vår starka organisation falla sönder. Ej håller tro vi, att kvinnornas samveten eller öfvertygelser behöfva taga skada af en sådan sammanslutning för ett gemensamt mål.

Rösträtt åt kvinnorna.

I Andra kammaren framlades i söndags liberalernas, hr Lindhagens och socialdemokraternas väntade rösträttsmotioner.

Liberala samlingspartiets motioner, underskrifna af partiets förtroenderåd och framburna af hr Staaff, framföra krafvet på politisk rösträtt och valbarhet åt kvinnor och kommunal rösträtt också åt de gifta kvinnorna.

Hr Lindhagen, med hvilken förenat sig hrr Vallis, Kjellberg, Thylander, Broomé i Bårslöf, Edv. Wavrin-sky, Berglund och Larsson i Lund, fortsätter oppositionen mot fjolårets rösträttskompromiss genom att upprepa förslaget om suspensivt veto och krafvet på

allmän och lika rösträtt vid 21 års ålder för män och kvinnor. I afseende på den kommunala rösträtten begär hr Lindhagen skrifvelse om allmän och lika kommunal rösträtt för män och kvinnor, men tills detta blifvit genomfördt, kommunal rösträtt äfven för kvinna, som är gift med kommunalt skattepliktig man, och uppnått 21 års ålder.

Den socialdemokratiska fraktionen följer i hufvudsak samma taktik som hr Lindhagen samt framlägger ånyo sitt förslag om författningsrevision från i fjol. Hufvudpunkten i rösträttsmotionen är krafvet på rösträtt för alla till myndig ålder komna män och kvinnor samt valbarhet vid 25 års ålder.

Platssökande

få sina annonser införda i Dagny för halfva vanliga priset eller 7½ öre pr mm. enkel spaltbredd.

PRENUMERATIONSANMÄLAN.

Det är med ett rop på samling, på en fast och stark sammanslutning af svenska kvinnor, som Dagny här framlägger sitt program.

Kvinnorörelsen växer sig för snart sagdt hvarje dag starkare, nya tankar och nya mål ställas upp under den gradvis skeende utvecklingens gång.

Större likställighet med mannen, nya arbetsområden, kommunal rösträtt och valbarhet, om än med vissa inskränkningar, beteckna landvinningar för kvinnan. Men allt detta är ändå endast en bit af vägen.

Andra viktiga frågor vänta ännu sin lösning. Den största och betydelsefullaste af dem, den, som i själfva verket i sig bär lösningen af alla de andra, frågan om politiska rättigheter för svensk kvinna på samma grundval och i samma utsträckning som för svensk man, står främst på dagordningen. Hvad det nya året i denna viktiga sak kommer att bringa oss, veta vi icke. Men vi veta, att det är genom en fast och enig sammanslutning i rösträttsarbetet, som kvinnorna lyckats göra sig hörda och bringa frågan i det framskjutna läge, där den nu befinner sig.

Med blicken klar för att endast i liknande enig sammanslutning ligger möjligheten att nå fram till föresatta mål, framträder Dagny med ordet *samling* främst på sitt program.

Höjd öfver parti- och klassintressen vill Dagny verka för kvinnornas höjande i socialt, politiskt och etiskt, såväl som i rättsligt och ekonomiskt hänseende, upptaga till behandling och utredning för kvinnorna viktiga och aktuella frågor, objektivt påpeka missförhållanden, och, där så är nödigt, kämpa mot fördomar och orättvisor. Vid sidan af principuttalanden

i diverse kvinnofrågor och spörsmål för dagen kommer tidningen att lämna politiska öfversikter, kortare historiska uppsatser, minnesteckningar, biografier och nekrologer, litterära öfversikter, litteraturanmälningar och kritiker, kåserier i dagsfrågor och utländska korrespondensartiklar. Genom benägen medverkan af flera framstående kvinnliga pennor ser sig tidningen i stånd att utlofva sakliga utredningar, betydelsefulla inlägg samt intressanta och roande uppsatser i olika ämnen.

Bland de personer, som lofvat ställa sina pennor till tidningens förfogande märkas: *Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Anna Kleman, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.*

Dagny utkommer hvarje torsdag i ett häfte på 12 à 16 sidor.

Tidningens pris, postarvode inberäknadt, är för helt år kr. 4: 50, halft år kr. 2: 50, ett kvartal kr. 1: 25. Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Annonser mottagas å tidningens expedition, 51 Mäster Samuelsgatan, Stockholm.

I alla redaktionella angelägenheter torde man hänvända sig till redaktören, fröken Ellen Kleman, under expeditionens adress.

Redaktionen.

Sveriges kvinnliga Fredsförenings 10-års-fest.

Att denna fest lockat en publik, som till sista plats fyllde Musikaliska akademins stora sal berodde väl ej endast på intresse för Fredsförenings verksamhet utan väl också till en mycket stor del på, att Ellen Key efter en lång bortovaro för första gången talade offentligt. Mötet började med en kort öfversikt af fredsidéns landvinningar, hvilken till följd af författarinnans, fru Broomé, sjukdom upplästes af fru A. M. Holmgren. Efter några sångnummer utförda af fru D. Afzelius-Bohlin, syntes fröken Key på estraden, mött af dånande handklappningar. Hennes ämne för kvällen var: Fredsrörelsen och kulturen. Föredragshållarinnan uttryckte till att börja med en önskan, att hennes föredrag måtte *utförligt* refereras eller icke alls, till undvikande af möjligen därigenom uppstående missstydingar. Omständigheterna tillåta tyvärr icke här det noggranna referatet, men några synpunkter af det med Ellen Keys vanliga hjärtevärmade

entusiasm framburna föredraget må dock här vara förunnadt att nämna.

Med ett betonande af, att hon ej talade å Fredsförenings vägnar, framhöll fröken Key sina egna personliga åsikter i fråga om rätten för ett folk att försvara sin »folkpersonlighet», såväl som för individen att häfda sin egen personlighet. Hon ansåg, att för fredsvännen gällde det ej *försvarsvägran* utan *kulturpatriotism*. Att rädda kulturvärden är folkens rätt mot sig själfva och därtill kräfvades själf försvar, kraft att häfda rätt. Naturligtvis vore försvarsvägran en förenkling af fredsidéns problem, men förenkling vållar stundom bakläxa och man måste börja om ifrån början igen. Man höstar inga äpplen i Mars månad. Men lösningen ligger i den växande förståelsen af den ömsesidiga hjälpen, i kulturell medansvarighet. Den ena parten skall icke kämpa mot den andra, den ena skall icke offra sig för den andra,

Hvar och en,

som inser vikten af att vi kvinnor just nu erhålla ett kraftigt språk-rör för lösningen af den just nu brännande frågan, *vår politiska rösträtt*, bör själf prenumerera på Dagny och söka förmå minst en bland sina bekanta att göra detsamma.

men det skall blifva en helhet, en ömsesidighet i intressen, krig är det oförnuftiga således det oändamålsenliga, det kulturfientliga, såsom ödeläggande kulturen. I freden ligger kulturframstegen, det är det förnuftiga och ändamålsenliga.

Föredragshållarinnan framhöll, att man sagt, att freds-idéen vore en illusion, men hvar stode folken om de ej trott på illusionen, om de ej gått i sina drömmars fotspår! Och här vore särskildt kvinnans styrka i kampen för fredstankens utbredning. De hade att hålla illusionerna vid lif hos det uppväxande släktat. Med en hänsyftning på de svenska kvinnornas väl ledda kamp för politisk myndighet, pekade fröken Key på, hvad kvinnorna, med det målet vunnet, skulle verka, ty kvin-

nor vilja icke kriget. En gång skulle det komma så långt, att ej stater stodo emot stater, utan det skulle vara ett staternas samhälle, där visserligen förnuft nog komme att strida mot förnuft, och vilja mot vilja, men där icke kanonerna skulle tala utan allt dock vore en samverkan i den stora organismen *mänskligheten*.

Handklappningar, som icke på länge ville sluta, vittnade om, att talarinnan funnit en djup förståelse hos sina åhörare.

Sedan fru Afzelius-Bohlin sjungit Stenhammars gripande vackra »Sverige» samt Hemlängtan af Petersson-Berger afslutades festen genom deklamation af Heidenstams »Sånger i kyrktornet», utförd af fru A. Lindberg.

En episod från Fredrika Bremers ungdom

efter outgifna bref skildrad af SIGRID LEIJONHUFVUD.

Fredrika Bremers egna bref utgöra en af de viktigaste källorna för historien om hennes lif och utveckling, en källa, som hvad hennes senare år beträffar flödar ovanligt rikt. Så är däremot icke förhållandet med afseende på hennes ungdom. Fredrika Bremer före trettioårsåldern, innan hon blef den berömda författarinnan, känna vi egentligen genom senare självbiografiska anteckningar och hennes äldre systers berättelser. Några bref till denna syster äro så godt som de enda hittills bekanta dokumenten från tiden mellan familjens gemensamma utrikes resa och Fredrika Bremers första framgång på författarebanan.

I det Leuhusenska arkivet på Börstorp finnes emellertid en samling Fredrika-Bremer-bref, hvilka äro skrifna just åren före och efter 1830. De komplettera med flera drag bilden af Fredrika Bremers yttre lif vid denna tid och gifva därigenom intressanta bidrag till hennes biografi. Men de hafva dessutom en annan och större betydelse. De gifva inblick i förutsättningarna för Fredrika Bremers första författarskap, i de stämningar och den erfarenhet af lifvet, hvarur det framgick.

Fredrika Bremer hade nyss genomgått den svåra själsliga kris, som hon i sin självbiografi ej finner nog starka uttryck för, och knappast ännu kommit i jämnvikt, då hon fördes i närmare beröring med de två älskvärda personer, till hvilka ofvannämnda bref äro ställda. Det var majoren Vilhelm Reinhold Leuhusen och hans andra fru, Louise Creutz, ett medelålders par, som jämte majorens dotter i första giftet, den sextonåriga Henrika, lefde ett lyckligt familjelif på Björnö i Roslagen. Ömsesidiga frändskapsförhållanden till familjen Wrede tyckas hafva sammanfört baron Leuhusen med brukspatron Bremer och föranledt ett besök af Fredrika Bremer på Björnö sommaren 1826. Hennes far skrifer från Årsta den 27 juli detta år och tackar för den godhet och välvilja, som visats hans »dotter

Fredrique under hennes vistande på Björnö». Och från början af samma månad är med all säkerhet det odatrade bref, som här nedan meddelas och som tydligt vittnar om Fredrika Bremers öfversvallande känslor för sina nyvunna vänner.

Då Fredrika Bremer skrifer till friherrinnan Leuhusen, är hon med sin far på besök hos den framstående kartografen öfverste O. J. Hagelstam och hans fru, Fredrique Burenstam, på Lisma, en vacker gård i Södertörn. Den skygghet för umgänge med människor, som hon i sin självbiografi omtalar bland sina lidanden från tjugofemårsåldern, synes nu vara på väg att vika för den blifvande romanförfattarinnans intresse för psykologiska studier.

Min lilla söta goda bästa älskansvärdaste otoligaste lyckligaste — min innerligt afhållna Louise!

Vet du hvar jag ville vara? Vet du hvad jag ville göra? Med posten ville jag fara, till Medevi ville jag köra, smyga mig in i Schefferska byggningen, omfamna dig och hviska vid ditt hjerta huru innerligt innerligt jag håller af dig »och den der enda i högen som dugde och som du feck». Jag begriper alldeles icke huru man så mycket kan hålla af meniskor som man närmare kändt endast en månad — men det är deras fel och inte mitt.

De första dagarne sedan vi skildes åt, kunde jag alldeles inte finna mig uti att inte mera vara med herrskapet. Min första halfvakna tanke om mornarne var alltid den att vara bra tyst (jag tyckte mig alltid vara på Backa¹⁾, der jag af en viss person feck en ärerörig beskyllning), flera gånger om dagen steg jag upp från min stol för att gå in till dig, flera gånger tänkte jag på något vackert att spela för Leuhusen, och hvar gång jag kom i håg hvar jag var, smakade det mig som rhabarber i munnen.

Att hvar och en som har hjertat och hufvudet på sitt rätta ställe måste förträffligt trivas på Björnö, ligger i sjelfva sakens natur, men det finnes en liten stackars vareelse som hade der trifvits ändå bättre än alla andra, om hon mindre fäst sig vid tvenne stygga meniskor

¹⁾ Baron Leuhusen tillhörig gård i närheten af Björnö.

på stället. Det är för besynnerligt Louise, men det är så; att med meniskor som äro mig fullkomligt likgiltiga, huru förnäma huru präktiga de må vara, känner jag mig alltid ogenerad och fri, men med meniskor åter dem jag innerligt värderar, blir jag ofta helt blyg, stundom half-rädd. Jag känner dem så mycket öfver mig, mig så mycket under dem, att jag ofta skulle känna mig lyckligare att vara deras tjenande än deras like. (N. B. Så mycket du vet, min Louise, hvart du skall vända dig i fall Brita Stina kommer ur din tjänst)...

Jag undrar, Louise, huru du mår? bra, hoppas jag, min unge lilla, så vida för kroppens hälsa »källans rena kristall» och för själens »kärlek»

»Gudomlighetens friska fläckt
I lifvets qualmuppyllda lunder»,

göra sin vanliga uppfriskande värkan. Plocka hälsans ros vid Medevi, Louise, för den med dig till Björnö; lifvets bästa blomma måste lära trifvas der, der alla dess skönaste och ädlaste växa så ymuigt. I följd deraf ordinerar Hefr Lifmedicus Sunt förnuft, en god dosis skrattpiller alla dar (om sådana kunna fås på stället) hvarannan timme en matsked trätomos (intages i sällskap med Baron Leuhusen), för öfrigt inte skriva, inte läsa, inte fundera, men mycket gå, äta bra, lefva friskt på, och i synnerhet komma i hog att ofta hålla för ögat en liten rose lorgnette, som visar hela världen amorosamente. Alt hvad som närmar sig brunt, mörkgrått eller svart vare aldeles utstruket ur den moraliska brunsdiäten. Costumen (viktig mer än man tror) vare som oftaste bonnet à la folli, blå musselinsklädning med spetscollerette.

Lilla goda Louise, hvad jag skrifer låter väl litet fjoskigt, men det är rätt mycket alfvare deruti, isynnerhet hvad den der rosefärgade lorgnetten vidkommer.

Hvad jag gör och låter på denna snöda jord? Nu något som rätt mycket roar mig, eljest just stort ingenting annat än promenera omkring på detta paradisiskt vackra ställe alla mornar, äta gröt alla aftnar och för öfrigt tacka Gud för mitt lilla lif. Fredrique Burenstam vinner vid att bli närmare känd, hon är lika god som vettig. Hennes man är i högsta grad liflig och verksam. De lefva väl, men ytterst nycktert tillsammans.

Den 12:te reser jag med Pappa till gamla Årsta åter.

Från Paris har jag haft ett bref från Mamma med de gladaste underrättelser. Agathe är lika lång som Charlotte och hennes axel, skrifer Mamma, otroligt mycket bättre . . .

Och nu, min lilla söta goda bästa älskansvärdaste oroligaste lyckligaste — min innerligt afhållna Louise, nu gör jag som vår saliga cominister Ökner,¹⁾ slutar med hvad jag börjat, nemligen att jag håller aldeles för mycket af dig och ditt andra du sjelf, goda Leuhusen! Jag ville kunna taga era händer lägga dem på mitt hjerta, så skulle ni få känna huru det klappar, och mina blickar skulle säga huru det klappar för er. Skall jag inte i detta lifvet kunna komma åt att göra er någon glädje? Jag kunde önska — vet du Louise jag begriper rätt väl den meniskön som tände eld på sin älskarinnas hus för att ha den glädjen att rädda henne — Ack hvad alt detta är för galenskaper! — Säf du i ro Louise lilla i Schefferska byggningen jag skall sjunga för mig:

Spinn, spinn, dotter min,
var du nöjd med världen din —

sjunga mig så till sömns om aftnarne, och sedan kanske drömmen, mildare ofta än verkligheten, flyttar mig till dig på Björnö åter.

¹⁾ Kristoffer Ökner, f. 1749, d. 1826. Komminister i Öster-Haninge från 1808 till sin död.

En obeskrifligt glad stund väntar mig i sommar: min lilla Agathe, Mamma, Charlotte, Claes, att få omfamna dessa alla! Man är rik, då man har så många att hålla af. Glädjetimmen n:o 2 slår i Stockholm, när jag der, som jag med säkerhet hoppas, får träffa dig. Apropos om en timma ropar Björnö nattvakt nu helt säkert sitt harmoniska: »Klockan är tu slagen» etc., således god natt lilla älskade Louisa, hälsa hjertligt Leuhusen ifrån din (och skam till sägandes äfven hans)

innerligt tillgifna

Fredrique Bremer.

De år, som närmast följde på Fredrika Bremers Björnöbesök, tillbragte hon som bekant på Årsta med sin yngsta syster Agathe, som där fortsatte den i Paris började ortopediska behandlingen. En af de äldre systrarna, Charlotte eller Hedda, hade det första året närmast den lilla sjuklingen om hand och dessutom hörde till kretsen på Årsta en gammal fransyska, madame Laval. Andra året voro däremot såväl Charlotte som Hedda upptagna på annat håll. Fredrika Bremer skrifer till friherrinnan Leuhusen i ett odateradt bref från juni 1828: »i rätt nu två år har jag varit beständigt på landet och till största delen ensam med Agathe och lilla Antiquen. Sköna två år! Skada blott att jag glömt bort att niga och att säga complimenter. Men man hemtar sig snart».

Vid denna tid skall Agathe börja lägga bort sina kryckor och »arbetar» enligt Fredrikas ord »på sin förvandling från fyrbent till tvåbent djur». Hon afböjer därför i sin ifver att hjälpa systemen en inbjudning till sina vänner. »Min Agathe behöfver mig och jag behöfver därför vara när henne», skrifer hon; »men i Björnö täcka park, i Björnö trädgård, i cabinettet, salen, biblioteket och min fordna lilla kammare, älskvärd i åminelse, skall väl ofta min tanke gå igen».

Då Fredrika Bremer skrifer detta bref, ha hennes mor och syskon nyss kommit ut till Årsta, och hon njuter af att se de båda yngsta tillsammans. »Korneten var oss en fröjd», skrifer hon. »Förtjust i Agathe, som han ej sett på två ben och väl klädd. — Det är en bottenbra gosse.» Men den gamla melankolien sticker fram i några ord i början af brefvet: »Ännu lefver jag — gunås eller gudskelof (jag vet ej)».

Några små odaterade biljetter vittna om att Fredrika Bremer under den följande vintern i Stockholm, den vinter då hon publicerade sina första teckningar, sammanträffade med sina vänner Leuhusen, och sensommaren 1829 tillbringa de några dagar på Årsta. Fredrika skrifer därifrån d. 29 september och tackar dem för besöket. »Du och din L.», säger hon, »ha en egen talang för att göra er afhållne; och jag har orätt uti att kalla det talang, ty ni behöfva blott visa er hvad och som ni ären —. Hvad som är visst är, att ni föra med er en aldeles obeskriflig trefnad, som sprides på alt och öfver alla omkring er.»

Charlotte Bremer berättar några dagar senare i bref till friherrinnan Leuhusen att sedan de reste inga intressanta främmande varit på Årsta, utom envoyén

Brandel¹ och hans systrar, med hvilka de musicerat och spelat biljard. Om detta besök nämner Fredrika ej ett ord. Hon säger blott:

»Jag lefver nu ett rätt tyst och stilla, men för mig oändeligen behagligt lif. Jag tillbringar min dag i cabinettet, der jag målar. Målar om förmiddagen, läser och skrifver om eftermiddagen och aftonen. Den fullkomliga tystnad, som råder omkring mig, och min ensamhet, är en riktig njutning för mig.»

Denna ostörda arbetsfred, som gaf hennes författarskap luft under vingarna, kunde Fredrika Bremer emellertid ej räkna på för någon längre tid. Tunga

moln sammandrogo sig, som hotade att göra familjens Stockholmsvinter ännu dystrare än vanligt för henne.

Brukspatron Bremer var denna sommar utomlands, och Fredrika berättar i sitt bref, att han i början af september i Paris fått ett slaganfall, men skötts af två svenska och en fransk läkare och hämtat sig förvånande fort. Han hade till och med skrifvit det sista brefvet själf för att lugna de sina. Äldste sonen Claes, som tjänstgjorde vid legationen i Berlin, hade rest öfver till Paris för att följa honom hem, och de hoppades vara i Stockholm i november.

(Forts.)

Aktiebolaget Hemtrefnad.

Det drager säkerligen ett leende öfver läsarens ansikte. Hemtrefnad på aktier! Idéen är originell och, som det kan tyckas, bra nog realiserbar. Men icke desto mindre har den realiserats och idéen är fröken Eugenie Sundholms, den varma och oförtröttade arbeterskan för en god, praktisk och vacker sak.

Ett sammanträffande med fröken Sundholm hade arrangerats i ändamål för att jag skulle kunna för Dagnys läsare redogöra för tillkomsten och ändamålet med det nybygge, som nu rest sig på den stora tomten vid Östermalmsgatan, begränsad af Jungfru- och Artillerigatorna. Jag visste, att meningen med detta hus var att där bereda bostäder åt själförsörjande, bildade kvinnor, och jag hade trott, att jag skulle få en kort redogörelse för husets inredning, företagets ekonomiska sidan m. m. Hvad jag fick, var något helt annat.

Det var en inblick i, huru en vacker tanke först födes, huru den under långliga tider arbetar och kräfter sin plats i hjärnan, tills den en dag är så stor och stark, att den fordrar sin omsättning i handling, och huru, när det en gång kommit så långt, handlingskraften och energien växer hos den, som arbetar för den goda saken.

Fröken S. berättade mig, att hon en sommar på grund af att den öfriga familjen rest bort och jungfrun permitterats, blifvit nödsakad att intaga sina middagar på en hushållsskola. Hon var själf genom sitt arbete bunden i staden. Där satt hon nu och såg dem komma in, dessa arbetande kvinnor, af hvilka de flesta, icke såsom hon själf helt tillfälligt, intogo sina måltider där, utan hvilka år ut och år in voro tvungna att sitta i den kvafva, öfverfyllda lokalen, kälta på de allt för strängt anlitade upppasserskorna, och så, när maten väl inmundigats, så fort som möjligt lämna sin plats åt andra väntande gäster. Hon såg somliga komma brådsakade i sista stund för att hinna, innan klockan slog fem, då hushållsskolorna stängas. Och hon tänkte framåt på de långa, långa arbets-åren utan ro och utan hemtrefnad för alla dessa arbe-

tande kvinnor. Då kom tanken: jag vill bygga ett hem åt dem.

Det var ju egentligen en alldeles orimlig tanke. Ett hem åt dem, det skulle betyda ett stort, dyrt hus i det dyra Stockholm. Men hon gick och vände och vände på denna tanke, tills hon tyckte, att det var som en stor trasslig garnhärfva, som nog kunde blifva till ett vackert nystan, om hon blott kunde få tag i begynnelsestråden för att reda ut den. Men under tiden ritade hon upp, huru hon ville att ett sådant litet »hem» skulle se ut, icke det stora huset, utan det enskilda rummet för hvar och en i det stora huset. Det var ett rymligt rum med ett stort fönster, en egen tambur, en garderob — och ett serveringsrum med vattenledning och gaskök. Det var just detta senare, som skulle göra rummet till ett litet hem, och huru kär den tanken hade blifvit fröken S., inses kanske bäst af det rörande lilla smeknamn hon gifvit serveringsrummet. »Hjärtat» kallar hon det, och jag tycker, att det är en den vackraste tanke, som därmed funnit sitt uttryck.

Det är så långt tillbaka som år 1896, som fröken S. först började syssla med sitt svårlösta problem. Åren gingo, men hon släppte icke tanken. Så kom hon en dag upp till en vännina, amiralinnan Julia af Klercker. Och så kom hon att nämna något om »sitt hus». Det väckte en viss förvåning, men när amiralinnan Klercker fått höra närmare om det, var hon genast redo för den goda saken, och fröken S. gick ifrån henne den dagen med löfte om teckning af 5,000 kr., ifall företaget komme till stånd. Det var det första varmhjärtade intresse, som väckts för saken. Bland de personer, som sedan med intresse, råd och i handling varit bland de mest verksamma i företaget, märkas framför allt bankir Carl Cervin och fröken Julia von Bahr samt förra föreståndarinnan för Fredrika Bremer-Förbundet, fröken Gertud Adelborg. Bankir Cervin påpekade genast, att inköp af lämplig tomt till att börja med var det viktigaste, och efter många om och men inköptes tomten vid Östermalmsgatan, som har ett förträffligt fritt läge åt tre ga-

¹) Genseric Brandel f. 1782, d. 1833. Sedan 1821 envoyé extraordinaire vid preussiska hofvet.

tor. Under tiden hade aktieteckning pågått, till stor del åstadkommen genom fröken S. oförtröttade påverkan och för närvarande är aktiekapitalet 228,900 kr., hvilket dock bör ökas till 300,000, hvarför alla, som läsa detta, på det ifrigaste uppmanas att med detsamma teckna icke *en* utan *många* aktier i Hemtrefnad. Hvarje aktie lyder på ett belopp af 100 kr. Bland aktietecknarna märka vi främst enkedrottning Sofia, som tecknat 10,000: —, samt konung Oscar, som tecknat 5,000: — Ett lifligt intresse genom liknande aktieteckningar har visats af många. I sammanhang med detta vill jag nämna, att det här icke gäller någon fördelaktig kapitalplacering, emedan enligt stadgarna endast 5% komma att utdelas till aktieägarna, därutöfver uppkommande vinst användes till hyresgästernas trefnad och nytta. Detta angifver kanske bäst på ett faktiskt sätt hela företagens innebörd.

Nu har det stora huset vid Östermalmsgatan, som skall blifva så många arbetande kvinnors hem, kommit under tak. Ännu återstår mycket, innan det blir färdigt till 1 oktober, men vi hoppas att allt skall medhinnas till den bestämda tiden, ty många rum äro redan påtingade af hyresgäster, som nästan alla äro aktieägare.

Huru ser det då ut invändigt i detta hus? Längs långa, rymliga korridorer, som på ett par ställen utvidga sig till ett litet hall-liknande arrangemang med väggfasta bänkar, ligga alla de små »hemmen», hvart och ett inom sin egen tambur.

Med sol så godt som i alla rummen, åtminstone någon stund på dagen på grund af det förträffliga läget, komma de alla att verka ljusa och glada. Huset består af fyra våningar samt botten- och vindsvåning. I den senare komma möjligen några ateljéer att anordnas. Dit upp komma äfven tvättstugan, mangelboden och strykrummet att förläggas, ty meningen är, att hyresgästerna skola kunna få sin tvätt ombesörjd inom sitt »hem». På nedra botten återigen komma matsal och samlingsrum att inredas. Och därmed äro vi inne på talet om »Hemtrefnads hushållsförening». Fröken S. tänker sig en sammanslutning af hyresgästerna till en förening för ordnandet af mathållningen. Ett kapital skulle bildas genom teckning af lotter å 20 kr. pr styck. Föreningen skulle engagera en föreståndarinna, som skötte hushållet. Måltiderna skulle icke serveras på bestämda tider, utan skulle det vara så ordnadt, att man kunde få mat, när man kom — med en viss begränsning naturligtvis — hvilket är ovärderligt för mången, hvars arbete gör, att man ej kan beräkna sin tid. Med denna hushållsförening sammanhänger tanken på en liten handelsbod, där icke endast smör, bröd, mjölk m. m. af lifsförnödenheter skulle tillhandahållas, utan äfven en del symaterial och mindre artiklar, hvilka ofta vålla stor tidspilan, om man skall gå ut för att upphandla dem. Lokal för denna butik

finnes. Endast hyresgästerna få handla där, och det hela skulle ordnas kooperativt; betalningen, till undvikande af någon vidlyftigare bokföring, ske genom en sorts märken på 5 å 1 öre, som skulle tryckas i kartor liksom frimärken. Allt detta hör emellertid ännu till »planernas» område. Äfven förefinnes tanken på att hafva någon enklare sömmerska boende i huset, som kunde åtaga sig lappning och lagning.

Rum för städerskor finnas äfven. Dock får hvarje hyresgäst ordna för sig med städerskan — eller hjälpa sig utan sådan, hvilket lär vara mångas mening.

Huru ställa sig nu hyrorerna i ett sådant hus? Det är naturligtvis mycket olika, beroende på storlek och belägenhet. Ett enkelrum, naturligtvis med sin egen tambur och sitt »hjärta», betingar ett pris från kr. 290, 320, 330 o. s. v. ända upp till 480, 490 och 510 kr., detta med uppvärmning inberäknadt. Elektriskt ljus finnes i huset, men får hyresgästen på egen bekostnad leda in det i sitt rum, om så önskas. Dubbletter finnas från 750, 760, 770 och 775 kr. Äfven finnas några trerums-lägenheter.

Ja, detta är i hufvudsak, hvad Hemtrefnad har att bjuda på. Hvad det utöfver sina enkelrum, dubbletter och »tripleetter» har att gifva ligger i själfva ordet. Ett hem med dess trefnad, ett *eget* hem för trötta arbetande kvinnor. Det tyckes mig, att det hägrar som oasen i den stora arbetsöknen, och man har endast en stor, varm önskan, att det icke skall blifva den enda. Och icke heller har hon, som trollat fram detta hem, tänkt, att det så skulle blifva. »Jag skall bygga flera hus», sade hon så gladt och frejdigt, som om det vore den enklaste sak i världen att bygga stora stenhus i Stockholm. Och så tillade hon: »och så skall jag bygga ett hus för gamla kvinnor, som icke längre arbeta, — det är så synd om de gamla». Hon sade det så enkelt och naturligt, det var icke vidare med det, men det var nästan som om något steg i min strupe och stockade sig där. Det är ej många, som tänka på kvinnor, som arbeta — och på de gamla!

Man talar ofta om finanssnillen, det är män, som grunda lysande affärsföretag, hvilka gifva miljoner, och man beundrar dem i mån af att miljonerna öka sig. Det finnes kvinnor, jag har här talat om en, som grunda företag, där valutan icke kan räknas i klingande mynt. Det talas just icke mycket om dem, man vet så litet om deras tysta arbete, om de många stegen, som trampats, om de många orden, som talats för den goda saken. Men en dag är målet vunnet. En kvinna med två tomma händer och ett varmt hjärta har rest en hel byggnad åt andra arbetande kvinnor. Det tyckes mig mera beundran värdt än finansnillenas lysande operationer.

EEA.

Det är ej nog med att en veckotidning sådan som Dagny nu existerar och kan föra kvinnornas talan — **makt bakom ordet, se där, hvad som behöfs, och denna makt vinnes endast, om Dagny blir ett språkrör för tiotusen och åter tiotusen prenumeranter bland Sveriges kvinnor.**

Kurserna i samhällslära, afsedda för medlemmar af föreningen för kvinnans politiska rösträtt, började åter måndagen den 20 januari i Realläroverkets aula efter några veckors uppehåll och hade att glädja sig åt en mycket stor anslutning — ungefär 300 deltagare sägas vara anmälda. Kursen ledes af friherre Palmstierna och fröken Whitlock.

Enligt programmet äga under måndagarna såväl repetitioner som föreläsningar rum och på torsdagarna föredrag med diskussioner eller praktiska öfningar. Kursen pågår ända in i medio af nästa maj och upptager kommunalpolitik, statspolitik och aktuella frågor, såsom småbruksfrågan, nykterhetsrörelsen, stat och kyrka m. m.

Sociala centralförbundet för västra Sverige planerar nu öppnandet af en social upplysningsbyrå i Göteborg. Afsikten är att efter mönster af byrån i Stockholm tillhandagå allmänheten med upplysningar rörande alla sociala förhållanden, såsom fattigvårdsangelägenheter, donationer, föreningar och stiftelser, i första rummet inom föreningens egen verksamhetskrets, men äfven, i den mån materiel kan anskaffas, inom öfriga delar af riket samt utlandet. Byrån, som öppnas i februari, kommer att förestås af fru Frigga Carlberg, som under en längre tid studerat Stockholmsbyråns verksamhetsätt.

Ett kvinnligt rösträttsmöte i Göteborg. Platsstyrelsen för Göteborgs organiserade kvinnor hade den 20 januari anordnat ett rösträttsmöte i Cirkus. Lokalen fylldes så godt som till sista plats. Ordföranden i Göteborgs kvinnoklubb hälsade de närvarande välkomna och påminde om de möten som nu hållas landet rundt för att gifva ett eftertryck åt krafvet: kvinnans likställighet med mannen.

Fru Elma Danielsson höll därefter föredrag öfver ämnet: Arbetarekvinnans politiska rösträtt.

Slutet af föredraget polemiserade mot de oftast hörda invändningarna mot kvinnorösträtten.

Föredraget hälsades med starka applåder. Därefter uppläste fru Frigga Carlberg »Kvinnans medborgarsång», författad af fru Helene Sjöstedt, och fru Danielsson föredrog en berättelse, belysande eländet i de fattigas boningar, som icke minst drabbar de uppväxande små.

Mötet antog slutligen en resolution, som utmynnade i uttryckt förhoppning om framläggandet i riksdagen af ett författningsrevisionsförslag, hvari inbegripes äfven rösträtt och valbarhet åt kvinnan.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika Bremer-Förbunds-kretsen Malmö-Lund med omnejd har i dagarna haft sammanträde å Frimurare-logens festsal i Malmö under ordförandeskap af fröken Ebba Lindencrona.

Agronomen Erik W. Ljung höll föredrag om kooperationen, dess omfattning och betydelse.

Efter en liflig diskussion beslöt mötet tillsätta en kommitté på 11 personer för att utreda i hvad mån en samköpsförening i förbindelse med landbrukarnas andels-

föreningar skulle kunna vara till fördel för Malmö och för att eventuellt söka bilda en, från förbunds-kretsen fristående, dylik förening.

Till kommittéledamöter valdes: hamnkapt. Stenfelt, telegrafdirektör Wikblad, fru Ruth Borg, fru Helmer, postexpeditör Dahln, apotekare Wastenson, fru Martina Wirén, fru Anna Söderström, fröken Hilda Löfberg, regementsintendent Lindström och sekreterare Leufvén.

Riksdagen.

Flertalet af de motioner, som hr Edv. Wavrinsky framlagt i andra kammaren, innebära betydelsefulla förslag till bekämpande af de ärftliga och smittosamma sjukdomarna.

I en motion hemställer förslagsställaren om skrifvelse till k. m:t med begäran om utredning angående införande af lagbestämmelser om obligatorisk läkarundersökning som villkor för äktenskap; samtidigt skulle regeringen äfven upptaga frågan om äktenskapsförbud under vissa sjukdomar eller stadier af sjukdomar till pröfning. I motiveringen framhålles, att ingen be rättigad invändning kan göras mot fordran i samhällets intresse på betyg af kompetent person öfver hälsotillståndet hos dem, som ämna gifva sig; dessutom är allmänheten redan nu van vid att läkarintyg affordras personer, som önska förändring på ett eller annat sätt i sitt förhållande till samhället eller enskilda personer.

I andra motioner föreslår hr Wavrinsky utredning angående straffbestämmelser för den, som med vett och vilja utsätter annan för venerisk smitta, och föreskrifter att ämnet hälsolära i skolorna äfven skall omfatta undervisning rörande de smittosamma och äftliga sjukdomarnas natur och verkningar.

Det kommande släktets hälsa är ögonmärket äfven för en annan motion af samme förslagsställare. Den fastslår inrättande af moderskapsförsäkring och förbud för hafvande kvinnor att arbeta i fabrik under skäligh tid före barnsörden.

Äfven motionerar hr Wavrinsky om bestämmelser till tryg gande af att gift persons lifförsäkringssumma kommer hans efterlevande familj till godo.

I andra kammaren har hr R. A. Wavrinsky i Saltsjöbaden väckt en motion om skrifvelse till regeringen med begäran om revision af lagen om fosterbarns vård. Revisionen skulle främst afse att få till stånd ett koncessionstvång för fosterföräldrar, så att icke hvem helst utan vidare skulle få mottaga fosterbarn. Vidare yrkas på mera effektiva kontrollbestämmelser. I den synnerligen vidlyftiga motiveringen erinrar motionären bl. a. om de tusentals offren för de s. k. änglamakerskornas verksamhet.

Borgmästaren Bergendahl i första kammaren har väckt två motioner, gående ut på att tillvarataga den gifta kvinnans rättigheter. I den första föreslår han, att gift kvinna, som uppnått myndig ålder, skall kunna vara förmyndare för sin man, som förklarats omyndig, och i den andra, att gift kvinna, som med mannen sammanlever, skall oberoende af mannens samtycke och ansvarighet för uppkommen gäld kunna idka handel eller annan näring.

En ny motion i äktenskapslagstiftningsfrågan har väckts af hr Edv. Wavrinsky i andra kammaren hvilken begär utredning, hvilka smittosamma ärftliga sjukdomar må utgöra skäl för återgång i äktenskap och huru skilsmässa därvid må kunna vinnas utan den offentliga handläggning af dessa grannliga ärenden, som nu är föreskrifven.

Till Damerna!

III.

Fördelen af att läsa D. N:s
annonsspalter.

Inte alla ha Dagens Nyheter's annonsspalters räckvidd klar för sig. Om ni ej hör till de tusentals människor, som dagligen förr än allt annat söka upp våra annonser, bör ni i dag med uppmärksamhet genomblicka Dagens Nyheter's annonsafdelning från »Lediga platser» till »Offentliga nöjen», från »Till salu» till »Yrkesregister», från »Platssökande» till »Önskas hyra» o. s. v. o. s. v., och ni skall finna, att så godt som alla det dagliga lifvets intressen och behof äro representerade i dessa innehållsrika spalter.

Om ni har ett hus till salu, om ni behöfver en tjänare, om ni är utan plats, om ni vill placera ett kapital, om ni till billigt pris vill göra er affär bekant, om ni önskar köpa eller sälja något som en annan kan förmodas vilja sälja eller köpa, om ni är i behof af något, hvad som helst, från en kanarifågel till en automobil —

— så kan ni komma i förbindelse med tusentals af Dagens Nyheter's läsare genom att sätta in en liten annons i våra spalter.

Det finns intet säkrare sätt, och det finns ingen lämpligare tid att försöka det än just nu.

Annonsera i Dagens Nyheter!

Litteratur i rösträttsfrågan.

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till Regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelser i Rösträttsfrågan 1905—06..... (—: 50)	—: 25	N:o 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten?	—: 05
• II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.)	6: —	• 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen.....	—: 10
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den internationella kvinnorösträtts kongressen i Köpenham	—: 10	• 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan	—: 15
Föreningens för kvinnans politiska rätt i Stockholm flygblad:		Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning..... (—: 75)	—: 60
N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	—: 05	Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter	—: 10
• 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	—: 10	Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen	(—: 45) —: 40
• 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt?	—: 10	Frida Stéenhoff. Hvarför skola kvinnorna vänta?	—: 10
N:o 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	—: 10	S. Dahlbäck: Allmän rösträtt för män och kvinnor enligt hr Lindhagens förslag	—: 10
		Sigfrid Wieselgren: Om kvinnans politiska rösträtt.....	—: —
		Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre (—: 25)	—: 15

Ofvanstående skrifter kunna rekvideras från *Föreningens för kvinnans politiska rösträtt* expedition Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen kl. 3—5 e.m. hvarje dag, samt dessutom onsdagar kl. 7— $\frac{1}{2}$, 9 e. m.

Praktiska Trädgårdsskolan för kvinnor å Agdatorp

börjar 9 e sommarkursen d. 1 april. Kurser i matlagning och konservering äro förenade med trädgårdskursen. Staten har anslagit medel till en frielevplats. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af fröken I. SCHMIDT, Karlshamn.

Stipendium.

Från *Fredrika Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond* utdelas för år 1908 ett stipendium af fyra hundra (400) kronor till kvinna, som önskar utbilda sig för biblioteksverksamhet, särskildt med afseende på folkbibliotek.

Villkor för sökande är, att vara samt under minst två år hafva varit mantalsskrifven inom *Stockholms* stad.

Ansökningar insändas till *Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd* innan *15 februari 1908*, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskaps-, präst- och läkarebetyg.

Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

Stipendium.

Från *Fredrika-Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond* utdelas för år 1908 ett stipendium af sex hundra (600) kronor till kvinna, som idkar studier vid universitet.

Ansökningar insändas till *Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd*, Stockholm, innan *15 februari 1908*, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskapsbetyg, präst- och läkarebetyg.

Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

Tändernas vård.

På grund af sin uppriskande smak och sin antiseptiska egenskap att oskadliggöra icke endast bakterier, utan äfven deras giftiga produkter, vinner Salubrin allt större förbrukning som munvatten.

Till lindrande och häfvande af tandvärk har Salubrin ofta användts. För att göra nytta såväl i ena som i andra hänseendet bör Salubrin användas på lämpligt sätt och af lämplig utspädning. Se härom i den bruksanvisning, som medföljer hvarje originalflaska med Salubrin! Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co, Sthlm.

Stor utförsäljning

af
Silkesplysch-Kappor,
Promenad-Kostymer,
Supé- och Aftonkappor
m. m.

Kappmagasinet IDUNA
12 Kungsträdgårdsgatan 12

B. Wimans Juridiska Byrå,

Fastighets-, Uthyrnings- och
Försäkringsbyrå
(Inneh. Bertha Wiman)
Stockholm, Regeringsgatan 46.
Kontorstid 10—4.
Allm. Tel. 217 63.

Sammanträden.

Föreningen Dagnys medlemmar kallas till extra sammanträde Tisdagen den 11 Februari kl. 7 e. m. i Landtbruksakademiens hörsal Mästersamuelsgatan 47, med anledning af frågan om föreningens registrering och omformuleringen af § 1 i stadgarne samt i följd däraf möjligen behöflig omredigering af de paragrafer, som förutsätta registrering.

STYRELSEN.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

UNG DAM af god familj, van att resa, erbjuder någon äldre eller yngre dam, som nu framåt våren ämnar resa utomlands för att stanna en tid, att mot fritt vivre och fria resor medfölja som ett godt och ordnande resällskap. Svar till Fröken S. P. under adr. Dagnys exp.

BILDAD flicka önskar plats som husmodershjälp och sällskap, gärna där skrifgöromål förekomma, t. ex. å bruk, hos häradsförordning e. d. Är också villig hafva hand om eller undervisa barn. Svar till »Elin», Svenska Telegrambyråns Annonsbyrå, Göteborg.

VÄRDINNA. Yngre huslig dam, musik., ordningsälsk. o. gladlynt, söker plats i aktadt hem. Svar till »Arbete 24», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

UNG bättre flicka önskar komma i trefflig familj med umgänge för att lära hushållet. Plats där ungdom finnes föredrages. Svar m. prisuppgift och vidare upplysningar till »E. A.», Landskrona p. r.

MEDELÅLDERS fruntimmer, som i flera år innehaft lärarinnebefattningen vid större hushållsskola, söker plats till den 1:a juli att förestå mindre familjs eller änkemans hem. Svar till »Karin», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

LEDIGA PLATSER.

Vid Sofielunds Sinnesslöanstalt Strömsholm, blifva 1:a aug. i år platser lediga för tvänne lärarinnor med undervisningsskyldighet för anstaltens bildbara patienter. Ansökningar, åtföljda af kunskaps- och läkarbetyg, torde före 15 febr. insändas till ordf. för anstaltens styrelse under adress Mølntorp & Kolbäck.

Barnmorsketjänsten i Skellefteå stad

kungöres härmed ledig. Lön 500 kr. om året. Anmälningar till tjänsten skola jämte tjänstebetyg och öfriga handlingar, sökandena vilja åberopa, insändas och ställas till Magistraten härstädes före den 31 uti denna månad.

Skellefteå den 8 jan. 1908.

Magistraten.

2 lediga platser.

Föreståndarinna i huslig ekonomi med tillträde genast. Fordringar: bildad, kristligt sinnad, gladlynt, varmt intresserad för ungdomens fostran, förmåga att representera samt att väl förestå ett större skolhem.

Lärarinna i huslig ekonomi med kristlig karaktär och goda betyg samt tillträde 15 maj.

För båda platserna goda löneförmåner. Ansökningar jämte betyg och rek. sändas under adress »Ungdomsvän», Iduns exp., Sthlm.

FRÅGOR OCH SVAR.**Hvar kan man prenumerera på Dagny?**

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/4, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen:* Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Ebba Lind af Hageby †.

Kooperationen. I.

Ina Rogberg: Förbjuder bibeln kvinnan det offentliga ordet?

Kvinnliga polisassistenter i Stockholm.

C. S. A:s representantmöte.

Kvinnornas ansvarskänsla.

Rösträtt åt kvinnorna.

Sveriges kvinnliga fredsförenings 10-års fest.

En episod från Fredrika Bremers ungdom.

Aktiebolaget Hemtrefnad.

Notiser.

Föreningsmeddelande.

Riksdagen.

”HEMTREFNAD”

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd ”HEMTREFNAD” genom prenumeration!

Annonsförmedlare

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsorten

som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,

Mästersamuelsg. 51, Stockholm C.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.